

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 40 K, na 1/2 strani 25 K, na 1/4 strani 15 K in na 1/8 strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 16. V Ljubljani, 31. avgusta 1903. Leto XX.

Obseg: Uspehi poskusnega gnojenja. — Skrb za kopita. — Uničevanje plevla z umetnimi gnojili. — Podatki o zdravljenju trotničnega panja. — Poučno potovanje učencev kmetijske šole na Grmu v Vipavsko dolino. — Kisanje smetane, dobljene s posnemalnikom. — Ruspestris montikola ni za Dolenjsko. — Vpliv grašice in ovsene slame na mlečnost krav. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Uspehi poskusnega gnojenja.

Umetna gnojila so nam dandanes neobhodno potrebna. Vedeti pa moramo, kako jih je rabiti in ktera so primerna v raznih slučajih. Zato se pa mora kmetovalec kar moči natančno poučiti o rastlinskem življenju, o svoji zemlji in o podnebnju. Vsled tega je važno in mnogokrat odločilno poskusno gnojenje. Uspehe takega poskusnega gnojenja nam kažejo podoba 45.—48.

Podoba 45. nam kaže uspeh poskusnega gnojenja ovsu, ki ga je zvršil Frančišek Gut v Nupakih na Češkem na lahki ilovni zemlji, ki je bila dve leti prej pognojena s hlevskim gnojem. Del njive je ostal nepogojen, drug del je pa bil pogojen, kakor je označeno pod podobo.

Pridelek na 1 ha je bil:

na pogojenem delu . . .	3200 kg zrnja, 3000 kg slame
„ nepogojenem „ . . .	1000 „ „ 1750 „ „
torej vsled gnojenja večji za	2200 kg „ 1250 kg „
Vrednost večjega pridelka	K 347-20
stroški gnojenja	78-80
torej čisti dobiček na 1 ha	K 268-40

Pod. 46. kaže uspeh poskusnega gnojenja pšenici, ki ga je zvršil veleposestnik Freytag v Roitzu na peščenoilovni zemlji (III. reda), ki je bila pognojena z zelenjem ter poleg tega še s 400 kg kajnita in 200 kg čilskega solitra. Podoba kaže pridelek s 1/2 ara. Na 1 ha preračunjeno je znašal pridelek:

na delu, pogojenem s Tom. žlindro	2880 kg zrnja, 5240 kg slame
„ „ brez Tomasove žlindre . . .	1680 „ „ 2880 „ „
torej vsled gnojenja s Tom. žlindro več	1200 kg „ „ 2360 kg „

	na delu brez Tom. žlindre:	na delu s Tom. žlindro:
Vrednost pridelka na 1 ha je znašala	384 K,	665-40 K
stroški gnojenja na 1 ha so znašali	47 „	94- „
torej je znašal čisti dobiček . . .	337 K,	571-40 K

Podobi 47. in 48. kaže uspeh poskusnega gnojenja na travniku, ki ga je zvršil župan Jan Srb na Češkem na težki ilovni zemlji, ki je bila prejšnje leto pognojena s hlevskim gnojem. Podobi kaže pridelok na 1 aru, in sicer pod. 47. pridelok sena, pod. 48. pa pridelok otave.

V poskusnem letu je ostalo nekaj travnika nepogojenega, nekaj pa je bilo pogojenega s Tomasovo žlindro, s kajnitom in s čilskim solitrom, nekaj slabije, nekaj močnejše, kakor je navedeno nad podobama. Uspeh je bil naslednji.

	na negnoj. delu:	na slabše gnoj. delu:	na močno gnoj. delu:
Pridelek sena na 1 ha	1500 kg,	2000 kg,	3000 kg
„ otave „ 1 „	1250 „	2500 „	3500 „
Pridelek sena in otave	2750 kg,	4500 kg,	6500 kg
torej se je pridelalo več	—	1750 „	3750 „
Vrednost večjega pridelka je bila	145 K,	415 „	
stroški gnojenja so znašali na 1 ha	80 „	161 K	

torej je bilo čistega dobička 65 K, 254 K. Trava je bila visoka na nepogojenem delu 1/3 metra, „ „ „ „ „ polgnojenem „ 3/4 „ „ „ „ „ „ dvojnogojenem „ 1 meter.

Na nepogojenem delu travnika po drugi košnji ni trava skoraj nič več rasla, na pogojenih delih je je pa toliko zraslo, da so po njih pasli živino.

Ta poskus se je prihodnje leto nadaljeval. I. oddelek je bil enako pogojen, kakor prejšnje leto, od-

delka II. in III. pa nič; oddelek I. je torej obe leti dobil nekako isto množino Tomasove žlindre in kajnita, kakor III. oddelek prvo leto. Uspeh kaže pridejani pregled.

Čisti dobiček obeh let:

na I. oddelku
K 323·34

na III. oddelku
K 691·17.

Na I. oddelku je bila trava $\frac{1}{2}$ m visoka in gosta. Detelje je bilo več v nji

kakor prejšnje leto, mahu pa nič.

Na II. oddelku je bila trava nekoliko manjša in slabša, detelje je bilo malo, pa tudi nekoliko mahu je bilo videti.

Na III. oddelku je bila trava 1 m visoka in temnozelena. Detelje je bilo mnogo in lepe. Tukaj je dveletno opazovanje pokazalo, da je enkratno močno gnojenje dalo mnogo večji pridelek, kakor pa vsakoletno slabše gnojenje.

Skrb za kopita.

„Konj ima samo eno nogo“, pravi star in resničen pregovor. Če se pohabi ena konjska noga, tedaj niso ostale tri prav nič vredne. Zategadelj mora skrbeti vsak živinorejec, da se konji hitro ne pohabijo, da ne opešajo in da slednjič ne zbolé na nogah.

Pri konjih opazujemo čestokrat pretrda in prekrhka kopita. Najčesče se nahaja omenjena napaka na sprednjih nogah, ki stojita v hlevu večinoma na suhem. Prekrhek rog so rad drobi, na njem se prikažejo različne poke in luknjice in posamezni koščeki izpadajo; razentega tišči rog na mehke kopitne dele, ki se vsled tega vnmó. Vse te napake skupaj zakrivijo ono pogostno šepanje, ktero opazujemo kaj čisto pri različnih konjih. Nasproti temu pa sta zadnji kopiti večkrat premeški, ker stojita v vlagi (v blatu in scalnici). Premehka kopita pa postanejo rada ploščnata, široka, t. j. nepravilna; razentega tišči pokvečen rog na mehke dele ter napravlja vnetje in šepanje. Dolgotrajna vlažnost povzroči tudi, da se vname kopitna strela, da, včasih celó popolnoma segnije.

Kako se je izogibati navedenim napakam in boleznim? — Pretrdo kopito moramo včasih pomočiti z vodo, ali pa ga oviti z mokro kunjjo; rog postane bolj mehak ter se ne drobi in ne kruši. Nepotrebno pa je držati kopita dolgo časa v vodi. Še bolj nepotrebno, ali bolje rečeno, naravnost škodljivo je mazati (zalepiti) kopita z ilovico ali z govejim blatom, kar je dandanes

celó v hlevih umnejših živinorejcev običajno. Ilovica se namreč kmalu posuši in strdi ter odtegne kopitu mnogo vlage, torej učini baš nasprotno, kar je človek nameraval. Ke-mijske snovi v govejem blatu, osobito amoniak, pa razjedajo in kvarijo rog, zatorej kravje blato več škoduje kakor koristi — Ome-hčanje kopita in gnilobo strele more najuspešneje zabraniti

čista in snažna nastelja. Dalje se priporoča pri mehkiem kakor tudi pri trdem kopitu takozvano kopitno mazilo. Ono zmešča namreč pretrd rog, a z druge strani zopet prepreči, da se ga mokrota preveč ne prime. Za ta namen je neosoljena svinjska mast najboljše kopitno mazilo. Vsa ostala mazila, ktera priporočajo raznovrstni izdelovalci, niso prav nič boljša, ali so še celó slabša od masti. Vsak teden je treba namazati kopita vsaj enkrat z mastjo; pa ne samo kopitna stena, ampak tudi gornji del, kjer se dlaka začinja, se mora prav dobro namazati (naribati). V kopita tistih konj, ki morajo mnogo hoditi po vodi, morate vsak dan vdrgavati svinjsko mast, da se zabrani zmeščanje. Napačno bi ravnali, če bi mazali blatna kopita; s takim počenjanjem bi lahko več škodovali, kakor koristili. Blato bi se

Negnojeno

500 kg Tomasove žlindre }
600 » kajnita } na 1 ha
100 » čiliskega solitra }

Podoba 45.

namreč med rogom in mastjo zasušilo ter bi napravilo trdo skorjo, ki bi bila kopitu na kvar.

Če pride vprežna živina z blatnimi nogami od dela domu, jih moramo skrbno očediti in osnažiti. Pa ne samo kopit, ampak tudi onesnažene noge je treba omiti z mlačno vodo ter jih obrisati s kunjjo ali s slamo. Blato, nesnaga in vlažnost izpridijo namreč kopita, napravljajo vnetje kože nad bicljem (rape), gnilobo strele itd. S kopitne strele in s podplata sploh odstranjajte dan za dnevom raznovrstno nabrano nesnago. Dalje je treba paziti, da se ne vrine med podkev in rog kak kamenček, kajti to bi povzročilo šepavost ali celó vnetje mehkih delov pod kopitom. — Konjem, ki pridejo trudni z dela domu, naj odrga hlapec vse štiri noge s slamo, da doteka h koži več krvi, zato da se noge pred časom ne pokvarijo, in da živali ne postanejo prezgodaj pohabljene.

Nikoli ne napajajmo vročih konj in tudi skoz vodo jim ne dajmo bresti. Če mora vroča žival v mrzlo vodo, se prehlade in vname mehki deli pod rogom, in nasledek temu je prepolno, ploščnato in sploh popačeno kopito — „šantav“ konj.

Uničevanje plevela z umetnimi gnojili.

Da se poviša sirovi in čisti dohodek na polju, se mora v prvi vrsti uničevati plevel. To je povsem naravno, kajti vsak misleč kmetovalec si bo mislil: prvič jemlje plevel zemlji ravno tako redilne snovi, kakor vsaka druga rastlina, drugič pa plevel duši če ga je mnogo, na njivi druge tu rastoče rastline. Plevel odteza kulturnim rastlinam prostor in stem tudi važen pogoj rasti, namreč zrak in svetlobo. Tak, pač pogosto nahajajoči se in zato tem škodljivejši plevel je n. pr. grenkuljica. V „Landbote“ piše Küster, kralj. ekonomijski svetovalec na Falkenburgu, okr. Lukava, o uspešnem uničevanju tega plevela naslednje:

V prvem desetletju svojega gospodarjenja tukaj sem moral mnogo prestati v onih letih ko je grenkuljica vidno prospevala. Začetkom petdesetih let je prišla doba, ko so se vpeljala v trgovino koncentrovana gnojila. Kakorhitro sem se prepričal, kakšen, skoraj nepričakovano ugoden

uspeh imajo umetna gnojila na moja od narave precej revna tla, sem jih porabljal v primeroma precej veliki množini. Čez malo let sem prišel tako daleč, da sem na svojem posestvu smel z nepričakovanim uspehom saditi tudi sadje, ki stavi večje zahteve do zemlje, kakor oljke, potem pšenica in ječmen. Z isto dobo je izginila tudi nadloga, ki jo je prej povzročala grenkuljica; zato pa tudi trdim, da je ravno strokovnjaška in umna poraba umetnega gnoja ono sredstvo, ki se z njim da zljajšati omenjena nadloga.

To je lahko raztolmačiti. Na bolj obdelanih tleh se razvije kulturna rastlina prej in hitrije izpodrine plevel, ki je zrasel z njo, tako da se slednji ne more popolnoma razviti, da torej vsaj kaljivega semena ne more delati. Kako resnična je ta trditev izvedenega gospodarja, skusi lahko vsak na svojem polju. Marsikteri je že prepričan o blagoslovu umetnega gnoja, in jaz bi z ozirom na letošnjo nadlogo po grenkuljici še opomnil: Grenkuljica je osobito škodljiva jarini — ječmenu in ovsu — volčjemu bobu in ajdi. Na njivah z repo in podzemljicami (krompirjem) obsejanih, moremo grenkuljico uničiti z motiko, v ozimini pa sploh ne rase, ker je proti mrazu zelo občutljiva in jo na pomlad, če kali tu pa tam kaka rastlinica, zaduši rež in pšenica. Vsa drugačna pa so v mnogih krajih z ječmenom in ovsom obsejana polja. Tu grenkuljica dostikrat rase in cvete tako bujno, da bi človek od daleč mislil, da

ima pred seboj cvetoče ogrščično polje; če se približamo, se nam pokaže z jarino obsejano polje; oves je pa tako slab in rumenzelen, kakor grenkuljica sama. Osobito vidimo to povsodi tam, kjer se oves še vedno seje kot zadnji sad, kjer se torej oves seje s polno zavestjo po različnih vrstah žita in drugega zrnja, kateremu je bilo morda tudi slabo gnojeno, da izmolze še zadnjo moč iz tal, preden se bode dotični kos iznova gnojil. Take razmere nahajamo na južnem in zahodnem Nemškem pri starem kakor tudi zboljšanim natriletnem obdelovanju polja v severni in srednji Nemčiji pri mnogem nenaravnem, dolgem kolobarjenju, tudi visoko na severu v Meklenburgu in Šlezvik-Holštanju, kjer se nahaja še čredinstvo. Po vseh teh krajih se slednjič nahajajo z ovsom obsejane njive kot bujna grenkuljčica. Ali ravno pri ovsu se izplača poraba umetnih gnojil skoraj bolje kakor pri vsakem drugem sadu. Tekočega poletja so gnojili v Hornu na peščenici šestega in sedmega reda naravnost ovsu, ki je bil sejan na krompirišče, pa

pognojeno s hlevskim gnojem; porabilo se je dvajset funtov v vodi raztopne fosforove kisline in deset funtov dušika, deloma kot amoniakov superfosfat in čilski soliter; oves je bil prav izvrsten in so ga gotovo pridelali 11—12 stotov na oralu. Sosed je tudi sejal oves, in sicer z ovsom. Lanski je bil slab, letošnji pa gotovo ni dal čveterega zrna; oslabel je. Grenkuljica je bila v začetku na obeh posestvih, ali prvi, z umetnim gnojem gnojeni oves se je držal dobro.

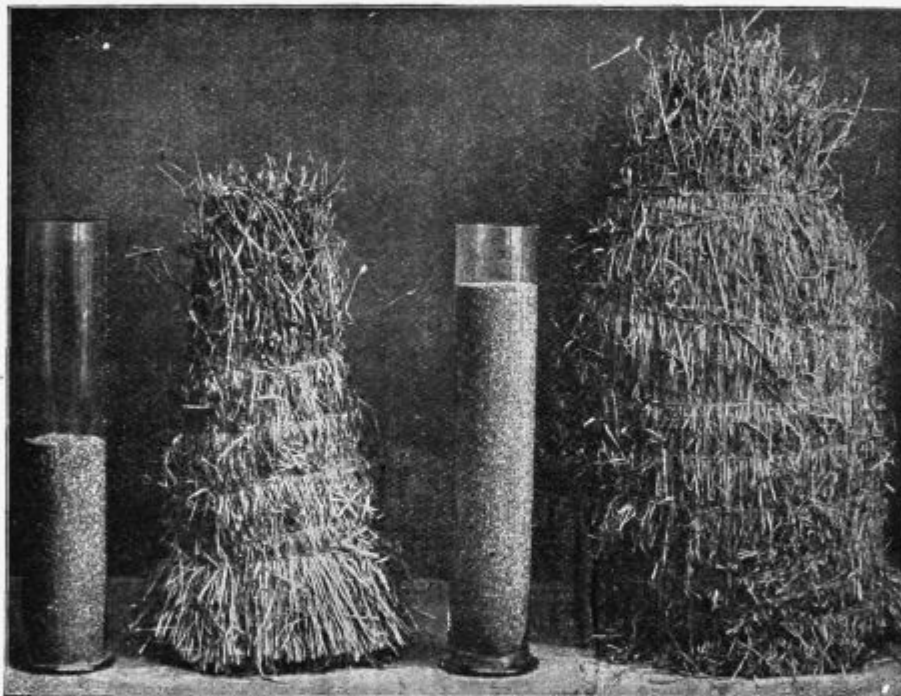
Močno temnozelen s širokimi listi in s krep-

kimi bilkami je zatrl grenkuljico. Na sosedovi njivi je bilo nasprotno. Kmetovalec je seveda dolžil grenkuljico in vreme, da iz ovsu ni hotelo biti nič. Pa roko na srce; koliko drugih ravna ravno tako! In vendar je pomoč tako blizu in se lahko dobi, kakor se razvidi iz teh vrstic.

Če se porablja fosforova kislina in dušik v umetnih gnojilih za gnojenje jarine, je zljajšano uničevanje škodljivega plevela in pomaga k obilnemu pridelku. Kar pa velja o jarem žitu, isto se sme trditi tudi o bobu in ajdi.

Podatki o zdravljenju trotničnega panja.

Trotničnost razločujemo v tri vrste, namreč: 1. da léže stara, oplemenjena matica le trotova jajca; 2. da léže istotaka jajca mlada, neoplemenjena matica; 3. da léže jajca delavka. Prvi slučaj se

Brez Tomasove žilindre.

800 kg Tomasove žilindre na 1 ha.

Podoba 46.

pripeti, če se oplemenjena matica vsled kakega pritiska, padca ali na kak drug način poškoduje, da ne more več jajc med polaganjem oprášiti s semenom. od trota prejetim. Drugi slučaj nastopi pa, če se mlada matica izvali v takem času, ko je malo ali ni nič trotov, torej se ne more oplemeniti; v teku kakih 6 tednov izgubi zmožnost plemenjenja (pojatnost), na kar začne leči jajca, iz katerih se valijo seveda le troti. Tretji slučaj se pa pripeti takrat, če ostane čebelno ljudstvo dalj časa brezmatično in se mu sploh ne pomaga do sredstva, da bi si moglo izrediti drugo matico; takrat začne ena ali več delavk leči jajca, iz kojih se valijo zopet le troti, ker delavka sploh ni plemenjenja zmožna.

Ali leže v trot-ničnem panju sploh matica ali delavka, se spozna na tem, da matica — nevedoč, da ni zmožna jajc oprášiti — hoče torej leči delavčna jajca in je vsled tega trotova zalega le v delavčnih celicah; čebela pa polaga jajca tudi v trotove celice — ako so take v bližini gnezda ali ako se sploh v panju nahajajo — ker ona čuti potrebo trotov za oplemenjenje mlade matice.

V prvem in drugem slučaju, ko matica leže trotova jajca, je panju lahko pomagati, če je še dovolj čebel; treba je le dosedanje nesposobno matico odstraniti in mu dati tretji dan drugo, v hišico zaprto. Če pa oplemenjene matice nimamo na razpolago, mu damo takoj po odstranjenju pomanjkljive matice par satov zalege s čebelami vred; iz te zalege si potem

ljudstvo izredi drugo matico. Omenim pa še enkrat, da ljudstvo še mora sploh biti dovolj močno, kajti v treh tednih bo še mlada matica komaj začela redno nastavljeni zalego, in potem se mine zopet tri tedne, preden prve čebele iz te nove zalege redno na pašo izletavajo; v 6 tednih pa že od onih prejšnjih starih čebel skoraj nobene več ne bo. Da se panj med tem časom obdrži v potrebni moči, mu je treba dati par satov zalege, pa brez čebel, kajti zdaj je že matična celica, oziroma izležena mlada matica pred tujimi čebelami v nevarnosti.

Veliko težje je pa ozdraviti trotnični panj, kakršen je tukaj omenjen v 3. slučaju, t. j. da delavka — trotovka leže jajca. V tem slučaju se čebele kar nič ne čutijo brezmatične, temveč smatrajo trotovko za pravo matico; pa tudi druge prave matice nobene ne

sprejmejo, dokler je trotovka v panju, ali se pa umetno ne prisilijo k zavesti svojega nepravilnega stanja.

Na mojem čebelnem stališču so se letos pojavile vse te tukaj navedene tri vrste trotničnosti, ter sem se — misleč, da je zopet prišla priložnost za tehten poskus v praksi — takoj pripravil na delo. Pred mnogimi leti sem neki tak trotničen panj zdravil celih 6 tednov; med tem časom me je stal najmanj 8 satov zalege in še nekaj medu, potem šele je prišel v red. Iz tega lahko povzamemo, da slabi trotnični panji niso vredni takih poskusov, temveč je najbolje, satovje s čebelami vred pridejati drugim panjem, na pr. v medišče ali zadaj za okno, ter jih pustimo skoz ozko

špranjo, oziroma veho, da se počasi združijo. — Letos se mi je pa ta poskušnja bolj posrečila; morda sem jo tudi bolje izvršil. Bilo je 14. junija, ko sem zapazil, da je panj trotničen; bil je še toliko čebelnat, da bi obsedel 10 polsatov prav dobro. Ta panj je imel namreč „trotovko-delavko“. Takoj mu pridenem 4 sate zalege (vsake starosti) s čebelami vred, praznih satov mu pa toliko odvzamem, da zdaj ves izdelek dobro obsede. Čez teden mu dam še en sat večinoma nepokrite zalege brez čebel, da ko bi prej ne nastavljal matičnih celic, jih vsaj zdaj more; dalje ga pa nisem nič vznemirjal in pregledoval, le po zunanem kretanju sem ga pogosto opazoval, in zdelo mi se je, da postaja vedno živahnejši. Šele 4. t. m., t. j. čez cele tri tedne ga pregledam znotraj

in kaj najdem? Že trije sati so bili z jajčki in črviči zaleženi! To me je seveda iznenadilo, da se mi je takoj kočljivo delo kar naravnost posrečilo. Da bi mu pa pomotoma pridejal s čebelami vred staro matico iz drugega panja, je izključeno, kajti takrat bi v treh tednih moralo biti več zalege, in sicer v vsaki starosti. Slučaj je le tako razumljiv, da so se one z zalego vred pridejane čebele nekako bolj same zase držale, se takoj brezmatičnosti zavedele in nastavile matične celice, one domače (trotnične) so se jim pa tako počasi privadile in matične celice mirno priznale. Glavni povod k uspehu, mislim, je bil ta, da nisem panja med tem časom nič odpiral ter čebel vznemirjal, sicer bi gotovo — in še opetovano — matične celice izgrizle, kakor so taki republikanski svojeglavneži na-

666 kg Tomasove žilindre
666 - kajnita
33 - čilskega solitra

Negnojeno

1333 kg Tomasove žilindre
1333 - kajnita
66 - čilskega solitra

Podoba 47.

Podoba 48.

vajeni. Zdaj je ljudstvo glede moči in vsega enako vsakemu letošnjemu izrojencu.

Zdelo se mi je vredno, da to objavim, kajti meseca julija so taki slučaji na dnevnem redu, ko se marsiktera mlada matica na ženitvanjskem izletu izgubi, čebelarjevo oko pa nekoliko prepozno pride na pravi sled. Jan. Jurančič v „Slov. Čebelarju“.

Poučno potovanje učencev kmetijske šole na Grmu v Vipavsko dolino.

(Opisal drugoletnik J. Lovrač.)

Kmetijska šola na Grmu prireja vsako leto poučne izlete. Ti izleti, ki se vrše navadno koncem julija, preden odidejo učenci na velike počitnice, so jako velikega pomena, zlasti ker so pod vodstvom strokovnih gospodov učiteljev, ki opozarjajo svoje učence na vse, kar je za nje važnega in spada v kmetijsko stroko. Na vzorno urejenih gospodarstvih, kakršna se pri takih prilikah obiskujejo, se vidi marsikaj vzpodbudnega in poučnega. Če človek na svoje oči vidi ugodne uspehe drugih gospodarjev ter se seznanji pri tej priliki tudi s sredstvi, s katerimi se ti uspehi dosežajo, ga to vzpodbuja k večji delavnosti in k posne-manju.

Letos smo se podali v Vipavsko dolino, in se nam je na tej poti nudilo dosti prilike, poučiti se o tej in oni stvari. Dne 27. julija smo se odpeljali v spremstvu g. vodje in pristava s predpoldanskim vlakom iz Novega mesta. Z oblaki prevlečeno nebo nam ni obetalo nič dobrega in bati se je bilo, da nam bo delalo neugodno vreme neprilike na potovanju; vendar se je, hvala Bogu, izvršil ves izlet z malo izjemo pri najugodnejšem vremenu. Vožnja po dolenski železnici ni bila posebno kratka, vendar smo dospeli dobre volje v Ljubljano. Izstopili smo na južnem kolodvoru in se podali v spremstvu g. Štuparja, pristava c. kr. kmetijske družbe, ki nas je pričakoval na kolodvoru, predvsem v novo ustanovljeno deželno vinsko klet, ki se nahaja pod kavarno „Evropa“ na Dunajski cesti.

Preskušalna vinska klet v Ljubljani.

Ta klet, ki jo je ustanovila c. kr. kmetijska družba s tem namenom, da pospešuje vinsko kupčijo na Kranjskem, je prostorna, dolga in obokana ter je svojemu namenu popolnoma primerno urejena. Na pobeljenih podkladjih leže v dveh vrstah, druga nad drugo, majhni sodčki. V teh so razstavljena različna kranjska vina.

Zastopana so v kleti vipavska in dolenska vina. Vipavska so po svoji kakovosti seveda boljša, vendar ne bodo delala zaraditega posebne konkurence, zlasti če se pomisli, da so bile zadnje letine na Dolenskem precej slabe. Poskušali smo najvažnejše vrste vin, da smo spoznali njih različno vrednost in dobroto.

S pokušnjami smo začeli seveda pri dolenskem cvičku, in prišli smo polagoma do najboljših vipavskih vin. sposobnih za botelke. Imeli smo priliko, primerjati tudi vina, napravljena po starem vipavskem načinu, namreč s predolgo trajajočim kipenjem na tropinah, in vina, napravljena po pravilih novodobnega kletarstva. Po starem načinu napravljena vina so radi preobilne čreslovine zagatna in bolj rjavkaste barve, po novem, nemškem načinu napravljena pa jako fina, mila in svetla, sploh taka, da si boljših ni treba želeti. Pokušali smo nadalje posebno vina takih vrst, ki se priporočajo za razširjanje po naših krajih, kakor n. pr. beli burgundec, rizling, sipo, zelen, silvanec, grganjo, portugalko in karmenet.

Kakovost razstavljenih vin je bila vobče taka, da bo preskušalna klet z njimi lahko dosegala svoj namen. Zlasti sta se odlikovala po svoji moči in finem duhu in okusu zelen in nemški rizling.

Na vsakem sodčku smo videli razen čednih napisov tudi še posebno pripravo, ki ji pravimo „sterilizator“. To je majhna steklena posodica z dvema cevčkama, napolnjenima deloma s špiritom. Ta priprava služi v to, da pride v posodo le popolnoma čist zrak, ki je prost bacilov, ki povzročajo kan in cik. Te glivice se namreč zamore, ako mora zrak dohajati skoz vinski cvet. Zaraditega se priporočajo te priprave za vina, ki so na pipi.

Po končanem pokušanju je g. vodja izrazil zahvalo c. kr. kmetijski družbi in dobre volje smo zapustili ta podzemeljski prostor. Ko smo prišli na prosto, smo bili neprijetno iznenadeni; naše zle slutnje so se začele uresničevati — deževalo je.

Vzlic temu smo se takoj podali mimo „Zvezde“ iz mesta na Selo, kjer smo si ogledali Predovičevo pitališče.

Pitališče na Selu pri Ljubljani.

To je prvo in edino večje prasičje pitališče na Kranjskem. Ustanovil ga je Elija Predović l. 1893. Izpočetka je bilo napravljeno le za 600 prasičev, pred par leti se je pa razširilo, tako da se danes pita v njem do 2200 prasičev. Pitališče obstoji iz nizkih šup, ki so na vnanjo stran obzidane in razdeljene v 16 večjih prostorov ali oddelkov. Pred šupami pa so ograjeni in s cementom tlakani prostori, namreč dvorišča, kjer se prasičem poklada potrebna krma. Na dvorišču je tudi potrebno kopališče, ki je tako umeščeno, da imata po dva oddelka skupno kopališče; vendar je tudi to posredi pregrajeno z železno pregrajo. Sredi pitališč je shramba za krmo, takoj pri vhodu pa stanovanje hlapcev in na drugo stran oddelek za bolne prasiče in tehtnica.

Vstopivšim v pitališče se je pokazal prizor, kakršnega se nismo nadejali. Na levo in desno, kamor si se ozrl, je mrgolelo debelih ščetincev, ki se v nepovabljeni obiskovalce niti ozrli niso, marveč so malomarno nadaljevali vsak svoj posel. Nekteri so se mudili pri koritih, drugi so se kopali, tretji leno ležali, spet drugi glasno krulili, kakor bi bili hoteli svoje zanikarne tovariše opozoriti na ta nenavadni pohod. Že ena sama taka debela žival vzbuja po svoji vnanjosti pozornost, kaj šele, če jih zagledaš v takem številu. Ta čas jih ni bilo v pitališču nič manj kakor 1600.

Vsi prasiči, ki so bili deloma mongališkega, deloma turopoljskega plemena, so se odlikovali s svojo izredno debelostjo, kakršna se le redkokdaj vidi. Živali so bile v pravem pomenu besede z mastjo zalite in tako t žke, da se mnoge pač niso mogle več pregibati. Poučili smo se pri tej priliki prav lahko, kako močno se da prasič opitati in kako preprosta je včasih ta reja. Poučili smo se pa tudi o lastnostih mongališkega in turopoljskega plemena, ki sta znana po svoji izredni utrjenosti in po svoji pitalnosti.

Računovodja g. Kavčič, ki nas je prijazno sprejel, nam je natančno popisal ves način pitanja. Povedal je med drugim, da se prasiči kupujejo na Hrvaškem, v Slavoniji in na Ogrskem, in sicer v starosti 1—1½ leta s težo 50—100 kg. Krmijo se le po dvakrat na dan, in sicer deloma z debelo zmleto turščico, kateri se primeša 1/3 zmlatega ječmena, deloma s celo turščico, ki se prej v vodi namoči. Ta ječmen se dobiva kot odpadek iz pivovaren, kjer ga ločijo za svojo rabo. Posamezna

žival dobiva na dan povprek po 3 kg omenjene piče. Pitanje traja navadno po 3—6 mesecev. V tem času se prasiči tako zdebele, ga tehta komad tudi po 3—4 g. Prodajajo se potem največ na Češko in v Švico, pa tudi v Ljubljani se jih veliko zakolje.

Ker nam je začel dež nagajati in nam je tudi čas pohajal, se nismo mogli dalje muditi v tem velezanimivem pitališču, ampak smo morali odriniti na kolodvor, od koder smo se ob pol osmih zvečer odpeljali proti Logatcu.

Polagoma je začel mrak legati na zemljo; okolice kmalu ni bilo več razločevati. Slabo razsvetljen železniški voz se je nagibal zdaj na desno, zdaj na levo, tako da so začeli nekteri, katerim je to zibanje ugajalo, nehote dremati.

Na kolodvoru v Logatcu, kamor smo dospeli ob 9 zvečer, smo izstopili in šli peš v Spodnji Logatec, kjer smo v gostilni pri Kramarju večerjali in prenočili.

(Dalje prih.)

Kisanje smetane, dobljene s posnemalnikom.

Presno maslo pripravljamo lahko iz sladke ali pa iz kisle smetane.

Kaj je boljše in kaj se bolje izplačuje?

Presno maslo iz sladke smetane je zelo cenjeno, ker je najfinejšega okusa. Prodaja se pod imenom „centrifugno“ ali „čajno“ maslo in ima najboljšo ceno. Še bolj se pa izplačuje pripravljati presno maslo iz skisane smetane. To maslo je še bolj slastno in ima sploh naslednje prednosti:

1. je še bolj finega okusa, ki močno spominja na okus dobrih orehovitih jedrc; tak okus je pri presnem maslu najbolj cenjen;

2. je bolj svežega (frišnega) okusa;

3. je bolj trpežno, vsled česar se da dalj časa hraniti, in

4. se dobi več masla iz skisane smetane kakor iz čisto sladke; zato se tudi naprava takega masla bolje izplačuje.

To vse so prednosti, zaradi katerih se priporoča, da pripravljamo presno maslo iz kisle, oziroma skisane smetane.

Če hočemo pripravljati presno maslo iz kisle smetane, je pa važno, da se smetana ravno prav skisa; ne preveč, ne premalo, kajti v obeh teh slučajih ne dobimo pravega izdelka.

Na pravilno kisanje smetane v svrhu medenja morajo gledati zlasti v takih mlekarstvih, ki imajo vedno zalagati odjemalce s presnim maslom, kajti ti odjemalci zahtevajo strogo, da se jim pošilja zmeraj enako dobro blago.

Smetana se lahko kisa na dva načina, namreč:

1. da se smetana pusti, da se polagoma sama skisa; tako kisanje imenujemo samokisanje smetane;

2. da se smetani doda gotova kislina, bodisi v podobi kislega mleka ali pa s pomočjo mlečnokislkih bakterij ali drož, če smem tako reči.

Oglejmo si sedaj nekoliko bližje vrednost obojega kisanja.

1. Samokisanje smetane.

Če pustimo smetano na primerno toplem prostoru dlje časa, se sama skisa. Toda smetana se v tem slučaju včasih bolj skisa, včasih manj, kakor so namreč ugodni pogoji za tako samokisanje. Najbolj je zavisno tako kisanje od toplotnih razmer, in ker se te ravnaajo po vremenu, zato tudi ne dobivamo s takim samo-

kisanjem zmeraj enako dobre in enako godne smetane za pinjenje. Tako kisanje je torej nezanesljivo, ker se dan za dnevom ne vrši enakomerno. Za male razmere velja sicer tako samokisanje, če je pa treba dan za dnevom dobivati enako dobro in enako okusno presno maslo, potem je pa tako samokisanje premalo zanesljivo in zato ga tudi ne morem priporočati.

2. Kisanje smetane z dodajanjem pinjenca in kislega mleka.

Hitreje se smetana skisa, če ji dodamo nekoliko skisanega mleka. V ta namen se jemlje pinjenec zadnjega medenja, kislo mleko pa kislo posneto mleko.

Pinjenec in kislo mleko nista popolnoma dobra za tako kisanje. V skisanem pinjencu (pinjenem mleku) nastaja namreč prav lahko tudi maslena kislina, razen te pa tudi druge tolsčne kisline, ki dajejo maslu neprijeten duh in neprijeten okus. Tudi kislo mleko ni dobro za kisanje smetane, ker se med kisanjem mleka vzdigne smetana in se ta lahko začne razkrajati v tolsčne kisline. Mleko pa ima v sebi tudi še razne smeti, ki se dajo odstraniti le s centrifugiranjem, torej s pomočjo posnemalnika. Te smeti kazé kisanje mleka, in prav iz tega ozira se tudi mleko ne da priporočati za kisanje smetane.

Prav dobro se pa da porabiti za tako kisanje posneto mleko, ki se dobiva s posnemalnikom. Tako mleko je očiščeno vseh smeti in je zaradi tega povsem zdravo in dobro za kisanje. Zato hočem tudi nekoliko natančneje popisati, kako se posneto mleko kisa in pripravlja za kisanje smetane.

Posneto mleko se mora najprej samo skisati. To se napravi takole: Vzame se prilična množina posnetega mleka, in sicer 5 do 10 odstotkov smetane, ali z drugimi besedami: deseti do dvajseti del smetane. Če imam na pr. 10 litrov smetane na dan umesti, vzamem 1 liter posnetega mleka. To mleko je treba najprej na 25 do 30° po Celziju segreti, in sicer na ta način, da se postavi v dosti gorko vodo. Nato se vzame posoda s posnetim mlekom in se postavi na gorak in zračen prostor, kjer je vsaj 20° topline po Celziju do največ 30°. Na tem prostoru je posneto mleko pokriti s kakim prtom, da se ne nasmeti.

Pri taki toplini se začne mleko kmalu kisati in je po preteku enega dneva dosti kislo za kisanje smetane. Priporoča se, da se mleko med kisanjem enkrat ali dvakrat dobro premeša, da se po vsi plasti enakomerno skisa.

Kadar se je posneto mleko skisalo, potem se rabi za kisanje smetane na ta način: Vzame se kvečjemu 5 odstotkov (t. j. dvajseti del) takega mleka in se dobro primeša k sladki smetani. Za 10 l smetane se rabi do 1/2 litra, za 5 l smetane 1/4 litra mleka.

Nato se pusti smetana 18 do 24 ur na pripravnem prostoru, ki bodi vsaj 15° do 20° po Celziju gorak. Na to toplino se mora strogo paziti, ker se pri nižji toplini kakor 15° C smetana preveč počasi kisa in zaradi tega v 18 do 24 urah premalo skisa, dočim se pri večji toplini kakor 20° C prehitro in tudi preveč skisa, vsled česar bi lahko nastale razen mlečne kisline tudi nevšečne tolsčne kisline, ki kvarijo duh in okus presnega masla.

Če pazimo na pravo toplino, 15 do 20°, potem se smetana v 18 do 24 urah ravno prav skisa za medenje ali pinjenje. O tem, ali je smetana zadosti kisla, se je treba seveda parkrat prepričati, kar se zgodi s toplomerom ali s pokušanjem. Pri takih prilikah

je tudi prav, da se smetana dobro premeša, da se po vsi posodi enakomerno skisa.

Ravno prav je smetana kislja in godna za pinjenje, če postane prijetno in razločno kiselkastega duha in okusa in če obvisi povsod enakomerno na žlici; od žlice teče taka smetana počasi in ostaja na nji v podobi leskeče prevleke.

Ko bi se nam smetana prehitro kisala, jo moramo postaviti v mrzlo vodo v nasprotnem slučaju jo moramo pa segreti do 20° C ali pa dodati še nekoliko kislega posnetega mleka.

Kar se kislega mleka odvzame za kisanje smetane, toliko ali pravzaprav še nekoliko več se mora dodati in primešati posnetega mleka, da dobimo potrebno kisavo za prihodnji dan. Tako se postopa in pripravlja potrebno kislo mleko dan za dnevom.

3. Kisanje s pomočjo mlečnokislih bakterij ali drož.

V novejšem času se močno priporočajo za kisanje mleka tudi mlečnokisle bakterije, ki se umetno vzgajajo in prodajajo v nekterih trgovinah za mlekarske potrebščine. Te mlečnokisle bakterije niso nič drugega kakor po domače rečeno nekake drože, ki povzročajo, da se mlečni sladkor pretvarja v mlečno kislino in da se na ta način mleko kisa. Te mlečnokisle bakterije se nahajajo sicer povsod v zraku, od koder prihajajo tudi v mleko in smetano, kjer povzročajo kisanje. Vendar se tako samokisanje vrši neenakomerno, včasih tudi prepočasi. Zato so začeli v zadnjem času umetno vzgajati potrebne mlečnokisle drože in jih dodajati smetani, da se enakomerneje in uspešneje kisa. Ker so pa te mlečnokisle drože še precej drage, včasih pa tudi preslabe, kakor uče izkušnje, zato je sedaj še skoraj najbolje, da kisamo smetano z doma pripravljenim kislim posnetim mlekom. R.

Rupestris montikola ni za Dolenjsko.

Med raznimi ameriškimi vrstami trt, ki so se dosedaj priporočale za podlogo našim domačim trtam, je bila rupestris montikola nekdanj najbolj priporočana. Priporočali so jo posebno za zelo apneno zemljo, kjer se je na trtah, cepljenih na riparijo ali pa na solonis, rada pojavljala bledica, vsled česar so trte slabo rasle. Rupestris montikolo so pa priporočali še posebno zato, ker so smatrali to trto za tako, ki se je trtna uš niti ne loti. Končno so priporočali rupestris montikolo tudi še zato, ker se v primeri z drugimi ameriškimi vrstami pri požlahtnjevanju na suho priporočanimi vrstami — kakor riparija, posebno pa solonis — nekoliko rajša okorenini in ker tudi odločno najrajša sprejme na suho zvršene požlahtnitve.

V približno malo letih je pa skušnija dokazala, da montikola pri vseh njenih izbornih tu naštetih lastnostih za dolenske podnebne razmere vendar ni priporočljiva, ali vsaj ne približno tako priporočljiva, kakor so menili. Na Dolenjskem — in prejkone tudi na Štajerskem — se je montikola skazala za jako občutljivo vrsto proti zimskemu mrazu. Ne le da v matiñnjakih do tal pozebe, marveč pozebajo tudi kaj rade na njo cepljene trte v vinogradih, in sicer že velike, odrasle, rodovitne trte. Montikola ima pa še kakor podloga domačim trtam po Dolenjskem to slabo lastnost, da na njo cepljene trte prva leta jako močno rasto, pa malo ali celo nič ne rode ter da pričnejo šele pozno izdatno roditi. Montikola, kakor podloga domačim vrstam, ima po dolenskih vinogradih pa tudi še to slabo lastnost, da trte kaj

rade „rapaste“ postanejo. Ta prikazen se javlja v tem, da na evropskem delu trte, na deblu, nastajajo neke grinte, tako da je take trte kar grdo videti, in čez eno ali dve leti se trta posuši. Ta prikazen ima svoj vzrok v tem, ker evropska trta obilnega soka, ki ga jej določilja podzemeljski ameriški del, ne more porabiti, razen če se trte prav na dolgo obrezujejo. Po vsem tem torej rupestris montikola za Dolenjsko nikakor ni priporočljiva. R. Dolenc.

Vpliv grašice in ovsene slame na mlečnost krav.

Skušnje so pokazale, da krave izgubljajo mleko, če se jim daje grašica. Poleg tega je pa presno maslo jako trdo po grašici. Grašica naj se daje kravam samo tedaj, kadar jih hočemo debeliti in se torej želi, da izgube mleko. Pa ne le grašično seme, temveč tudi grašična slama povzroča, da krave izgubljajo mleko, če se daje v veliki množini.

Mislilo se je tudi, da ima ovsena slama ravno tak vpliv, toda skušnje so pokazale, da temu ni tako. Tudi ni res, da bi mleko in presno maslo bilo grenko, če se kravam daje ovsena slama, V Šlezviku dajó veliko ovsene slame, pa vendar dobivajo jako okusno presno maslo.

Zato se pa ovsena slama brez skrbi daje kravam. Samo če se je ovsena slama mokra spravila in vsled tega ugrela, utegne potem mleko imeti zoprni okus. Tudi teleta dobe drisko, če se jim daje tako izprijena slama. Sicer pa to ne velja samo za ovseno slamo, temveč za slamo sploh.

Tudi po krivici dolže ovseno slamo, da nareja presno maslo „lojasto“. Tako, na loj spominjajoče presno maslo dobimo vselej, če kravam dajemo preveč slame, bodisi že kterejakoli žita, pa malo druge krme. Temu nedostanku se lahko odpomore, če se kravam daje debelo zmlet oves, pšenični otrobi, gorušične preše itd.

Zdrava pa za živino ni ovsena slama, če je oves bila napadla rja ali snet. Slama naj se v takih slučajih ne daje kravam drugače kakor zrezana in poparjena, kajti drugače bi utegnila izpriditi mleko. To pa zopet ne velja samo za ovseno slamo, temveč za vsako slamo, če je bilo žito snetjavo ali ga je bila napadla rja.

Kar se tiče ovsene slame, je treba omeniti, da jo navadno živina rajša je kakor drugo in je zlasti zdravejša kakor ječmenova. Zato je noben umen gospodar ne bo zametal, temveč bo le gledal, da jo spravi zdravo in suho. Mnoge slabe lastnosti mleka, ki so jih pripisovali ovseni slami, imajo vse druge vzroke, večkrat tudi v raznih boleznih.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 142. Kakšne izkušnje imajo vinogradniki po Dolenjskem in Štajerskem z ameriško trto „aromon rupestris“ kot podlogo za cepljenje? R. D. na G.)

Odgovor: O teh izkušnjah nismo dobili dosedaj nobenih poročil, zato prosimo cenjene čitatelje našega lista, ki o njih kaj vedo, da nam sporoče. Poročila potem objavimo.

Vprašanje 143. Imam travnik, kjer rase trava, ki jo imenujemo „vodenik“ in ki mi prinaša več izgube nego dobička. Na kak način bi se ta trava zatrla? (A. K. v Sr. P.)

Odgovor: Slabe trave in zelišča rasto na mokrih ali pa na zanemarjenih in negojenih travnikih. Ktero travo imenujete „vodenik“, nam ni znano, a beseda znači, da bo to kakšna kislja trava, ki rase le na mokrih tleh. Če je naše

domnevanje pravo, tedaj to travo zatrete, če travnik osušite. Gnojenje in brananje je samoobsebi umevno neobhodno potrebno.

Vprašanje 144. Kako naj ravnam, da dobim od najemnika lova povračilo za škodo, ki mi jo dela divjačina. Divjačina mi je namreč ves fižol uničila. (J. G. v R.)

Odgovor: Ravnati se morate po zakonu o povračilu škod, storjenih po lovu in divjačini. § 8. tega zakona pravi: Oškodovanec mora svoje zahteve za povračilo škod, storjenih po lovu in divjačini, naznaniti pri političnem okrajnem oblastvu najpozneje v 14 dneh potem, ko je zanje zvedel. V slučajih § 5. mora oškodovanec vrhutega tudi pravočasno prositi, da se ceni škoda pred začetkom žetve. Če se povračilo ne zahteva v navedenem roku, oziroma če se opusti prošnja za cenitev, izgubi pravica do odškodbe svojo moč. — § 5. ravno tega zakona, ki je v Vašem slučaju važen, pa slove: Kadar je bila škoda na žitu ali na drugih pridelkih, katerih vrednost je možno zračunati šele ob žetvi, storjena po lovu ali divjačini pred to dobo, tedaj je škoda povrniti v tistem obsegu, v katerem se kaže ob žetvi.

Vprašanje 145. Ali se sme kravam pokladati rdeča in druga pesa ter pesno listje? Pri nas tako krmiljenje namreč ni običajno in me ljudje strašijo, da bodo krave obbolele (M. J. v J.)

Odgovor: Pesa je prav dobro krmilo za krave in tudi ugodno vpliva na množino in dobrotu mleka. Ker pa je pesa zelo vcdena, dodajati je vedno zadosti rezanice in sena. Samo pesa in seno ali slama pač moreta goved pri moči obdržati, če se od nje nič drugega ne zahteva; če naj pa goved dela ali daje mleko, potem je neobhodno potrebno pokladati še močna krmila, kakor žito, otrobe ali oljne tropine. Da bi krave ob pokladanju pese zbolele, to ni res, pač pa pese ne navajena goved more dobiti ob pričetku malo driske, zlasti če se preveč tega krmila poklada in premalo suhe klaje.

Vprašanje 122.* 2. julija je dal okolu poldne prvec drujca. Ob pregledovanju čebel 5. julija ni bilo čebel več v panju, dasiravno so že bile zastavile satovje. Kako je to prišlo? (M. Z. v P.)

Odgovor: Drujec ima po več mladih, neoplojenih matic, ki se med sabo pomore, da ostane samo ena, najurnejša in najmočnejša. Prigodi se — pa le redkokrat — da je tudi zadnja toliko ranjena, da pogine, in takrat se brezmatični drujec sam preseli k drugemu ljudstvu. Če pa mlada matica srečno pride iz boja z drugimi, izleti navadno črez tri dni — včasih že prej, včasih še pozneje — na prašenje. Na prašenju pa se ponesreči marsiktera matica, da se ne vrne v panj: ali pade s trotim vred v vcdno, ali se trota ne more rešiti, da pegineta oba skupaj, ali jo ujame srakoper, kenopljar, sršen ali kak drug izmed obilnih čebelnih sovražnikov. Čebele hitro pogreše matico ter začno brumeti in tekati po vsem panju znotraj, pa tudi po sprednji panjevi končnici in bradi. Takrat se tudi preselijo v drug panj, če nima čebelar druge matice v rezervi, ki bi jo pridejal v matičnici. Pa se prigodi tudi, da pobegne drujec ali trekovec z matico vred iz panja, zlasti ob smreki ali kstanjevem cvetju, če je zelo separno vreme in če mu panj ne ugaja. Matica hodi namreč še po oplemenitvi par dni iz panja, dokler ne postaneta jajčnika dovolj razvita, da leže jajčca, a pri vsakem poznejšem izletu matice so čebele nemirnejše, ravno tako kakor pred rojem. In tedaj, če so zelo site, ker imajo še premalo satja za spravljanje obilnega medu, potegnejo kaj rade za matico in troti; večkrat se tak uhajač v bližini niti ne usede, ali pa čim više se more, sicer pa divja kar naprej. Da se to prav gotovo nikdar ne zgodi, naj se daje drujcem in trekovecem po satu z nepokrito zalego; to je magnet, ki obdrži čebele v vsakem slučaju v panju, tudi če se matica ob prašenju ne vrne, ker čebele potem nad mla-

* To vprašanje je po pomoti izostalo kot prvo v št. 13.

dimi ličinkami takoj napravijo matičnjake, iz katerih bi se izvalile mlade matice, če bi jim čebelar ne pomagal z drugo matico, ali vsaj z zadelanim, zrelim matičnjakom iz drugega panja — Najžalostnejši vzrok, da čebele zbeže iz panja ter popuste satje in zalego, je pa lakota. Taki slučaji pa so „revno spridevalo“ za vsakega čebelarja, še bolj kakor če veče ljudstvo preženo.

Gospodarske novice.

* Na razpis deželnega odbora o sprejemanju učencev na deželno kmetijsko šolo na Grmu pri Novem mestu posebno opozarjamo naše gospodarje, ki imajo za to šolo sposobne sinove. Zastoj je misliti, da se naše kmetijstvo kdaj povspne, če naši gospodarji ne bodo imeli potrebnega strokovnega znanja; zato našo edino kmetijsko šolo kar najtopleje priporočamo.

* Opozarjamo na gnojenje travnikov z umetnimi gnojili prihodnjo jesen in prosimo gg. ude, naj gnojili, t. j. Tomasovo žlindre, kalijevo sol oziroma kajnit, kmalu naroče, drugače bo težko točno postrezati, kajti jeseni je silen naval na železnice in se mora računati z zamudami. Po dosedanjih izkušnjah bomo jeseni oddali kakih 150 vagonov umetnih gnojil, in to največ na drobno, iz česar more vsakdo posneti, da je le ob pravočasni naročitvi mogoče premagati tako delo v zadovoljstvo št. naročnikov. Cene umetnim gnojilom ostanejo kakor so bile spomladi, in sicer:

	16 %	17 %	18 %
Tomasova žlindra	6 K 20 h	6 K 50 h	6 K 80 h

kalijeva sol po 12 K 60 h in kajnit po 5 K. Vse cene veljajo z vrečami vred za 100 kg, postavljenih na ljubljanski kolodvor ali v družbenem skladišču. Vsa gnojila se oddajajo le v celih vrečah po 100 kg, izvzemši kalijevo sol, ki se dobiva tudi tudi v vrečah po 50 kg.

* Fosforovokislo klajno apno, in sicer od tvrdke Barthel na Dunaju, bo imela družba vsled opetovano in mnogostransko izražene želje svojih udov od sedaj naprej v zalogi ter ga bo oddajala 100 kg po 24 K, 50 kg po 12 K in v vrečicah po 5 kg pa po 2 K 50 h. Manj kakor 5 kg se ga ne bo oddajalo. Denar za naročbe na klajno apno je naprej pošiljali in se na naročbe brez denarja ne bo oziralo. Opozarjamo tudi na inserat v današnji številki „Kmetovalca“.

Vabilo

na občni zbor mokronoške kmetijske podružnice, ki bo 13. septembra 1903 ob štirih popoldne v gostilni „pri Stari pošti“ v Mokronogu.

S P O R E D:

1. Odborovo poročilo.
1. Račun za leto 1902. in podružnična imovina.
3. Posamezni nasveti in predlogi.

Če bi se ne sešlo zadostno število členov, se bo čez pol ure pozneje vršil drug občni zbor ne glede na število navzočih. Rakovnik, 24. avgusta 1903.

Anton grof Barbo, načelnik.

Listnica uredništva.

J. H. v S. L. Če je bila pot čez travnik od nekdanj javna, potem jo posestnik travnika sploh ni smel odpraviti in tudi ni opravičen zahtevati plačila za dovoljenje čez travnik voziti.

I. S. v S. P. Poslana žuželka je enodnevnica (latinski ephe-mera vulgata), ki včasih v ogromnih množinah nastopa. Enodnevnica ni škodljiva; kjer se redno pojavlja v večji množini, tam jo rabijo za krmo pticam in na Nemškem v nekem kraju celo za gnojenje.

S. S. o R. Tako služnost bi mogli šele v tridesetih letih priposestevovati. Vse drugo je pravna zadeva, ki Vam jo more razjasniti kak pravnik, na pr. odvetnik.